

OTDK-DOLGOZAT

2015

**EGY VILÁGRASZÓLÓ BASZK KISNEMES HAGYATÉKA
MAGYARORSZÁGON**

**THE HERITAGE OF AN OUTSTANDING BASQUE NOBLEMAN IN
HUNGARY**

Kézirat lezárva: 2014. december 20.

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	1
2. CÉLRENDSZER ÉS CÉLKITŰZÉSEK ELEMZÉSE.....	2
2.1. A TUDOMÁNYOK ALAPJAI.....	2
2.2. A CÉLKITŰZÉS KÜLÖNBÖZŐSÉGE	7
2.3. VÁLLALATI CÉLOK.....	10
2.4. JEZSUITA CÉLOK	13
2.5. A CÉLOK ÖSSZEHASONLÍTÁSA	14
3. EGYETEMES ÉS MAGYAR RENDTÖRTÉNET	17
3.1. EGYETEMES RENDTÖRTÉNET	17
3.2. MAGYAR RENDTÖRTÉNET	19
4. SZERVEZETI FELÉPÍTÉS	20
4.1. A KÖZPONT – CURIA	20
4.2. JEZSUITA EGYETEMI KOLLÉGIUMOK	21
4.3. LELKIGYAKORLATOS HÁZAK.....	23
4.4. EGYÉB APOSTOLI MŰVEK	24
5. SPECIALITÁSOK A GAZDÁLKODÁSBAN	26
6. ÖSSZEFOGLALÁS	31
IRODALOMJEGYZÉK.....	32
MELLÉKLETEK	I
I. MELLÉKLET: SZERVEZETI DIAGRAM.....	II

TÁBLÁZAT- ÉS ÁBRAJEGYZÉK

1. táblázat: A gazdaságtan felosztása	5
2. táblázat: A tudományok kiindulási alapjai.....	6
3. táblázat: SMART összehasonlítás	14
1. ábra: Loyolai Szent Ignác.....	17
2. ábra: Pázmány Péter.....	19
3. ábra: Szent Ignác Jezsuita Szakkollégium logo.....	21
4. ábra: Jezsuita Roma Szakkollégium logo	22
5. ábra: Manréza Lelkigyakorlatos Ház Dobogókő logo	24
6. ábra: Oázis lelki segély-szolgálat logo.....	24

1. BEVEZETÉS

Dolgozatom elsődleges célja, hogy összefoglaljam az elmúlt két év izgalmas felfedezéseit, miként ismerkedtem meg a magyar jezsuita rend gazdálkodásával, ezáltal hogyan nyílt meg számomra új dimenzió a modern üzleti gazdaságtanban. Céлом ugyanakkor az is, hogy felhívjam a tisztelt olvasó figyelmét egy, a mai modern vállalati pénzügyi alapoktól merőben eltérő fundamentumokra építő gazdálkodásra.

A kereszténység igen változatos formában van jelen a világon. Egy igazán kis része a jezsuita rend, ugyanakkor 6 kontinensen 112 országban összesen mintegy 18.000 tagjával (Curia, 2014) a világ legnagyobb katolikus férfi szerzetesrendje. 1540. szeptember 27-én III. Pál pápa „Regimini militantis Ecclesiae” bullájával hagyta jóvá a rendet, a baszk származású kishemes rendalapító, Loyolai Szent Ignác kifejezett kérésének megfelelően Jézus Társasága néven. Az elmúlt 450 év alatt a rend számos nehézséget élt át, 1773-ban hivatalosan felszámolták, de 1814-ben visszakapta működési jogát. A négy és fél évszázad széles körű tapasztalata megjelenik a rend közösségeinek életében, apostoli munkáiban, küldetésének beteljesítésében.

Dolgozatomban megvilágítom a katolikus hit fényével a modern üzleti gazdaságtan alapjainak azon csekély részét, melyet ismerek. Nagy merészségemet az adja, hogy sem az üzleti gazdaságtan hatalmas tudományterületének, sem a katolikus hitnek – ez utóbbival kívánok csak foglalkozni a kereszténység amúgy rendkívül szerteágazó irányzatai közül – nem vagyok mestere, így gondolataimat, következtetéseimet jelentős egyszerűsítésekkel fogom leírni.

Nem célja dolgozatomnak, hogy átfogó képet adjak a jezsuita rend – akár az egyetemes, akár a magyar – általános működéséről, történetéről, gazdálkodásáról. Nem célom továbbá, hogy a magyar tartomány múltját, jelenét vagy jövőjét vizsgáljam. Mindezek ugyan releváns, fontos vizsgálati témák lehetnek, azonban jelen dolgozatomban kiemelten pusztán azt vizsgálom, hogy egy kellően nagy vállalat célkitűzései hogyan viszonyulnak a jezsuita rend egyetemes célkitűzéseéhez. A célok megértéséhez a magyar jezsuita rendtartományt röviden bemutatom történetén, szervezeti struktúráján, közösségein, valamint szerteágazó apostoli munkáján keresztül. Dolgozatom fókuszában az áll, hogy egy egyházi szervezet célkitűzései miként mérhetők össze a profitorientált vállalatok célrendszerével.

2. CÉLRENDSZER ÉS CÉLKITŰZÉSEK ELEMZÉSE

Ignoranti, quem portum petat, nullus suus ventus est.

Seneca

Ahhoz, hogy elérjünk valamit, célokat kell kitűznünk. Jól tudta ezt Seneca is, aki a fenti idézet szerint úgy fogalmaz, hogy „semmilyen szél sem kedvező annak, aki nem tudja milyen kikötőbe tart”.

Fontos a célokat kijelölni. De a célok eléréséhez stabil alapok kellene, akárcsak egy ház építésénél a biztos alap elengedhetetlen. A célrendszerek vizsgálatához szükségesnek tartom ezért mindenek előtt az alapok vizsgálatát. Kiemelten tekintek a tudományokra, a következőkben a vállalati, és egyházi célokat érintő tudományterületek alapjait vizsgálom.

Rossz, téves, hamis alapra helyezett felépítmény könnyen összedől. A tudományra vetítve számtalan logikusan egymásra épülő következtetés lehet helytálló, de egészében téves, ha a fundamentum téves. Ugyanúgy, mint a féligazság esetében, amely az igazság képét mutatja, valójában azonban hazugság

2.1. A TUDOMÁNYOK ALAPJAI

Már a görögök is kiemelt figyelemmel fordultak az alapok felé. Euklidész a matematika egyik hatalmas ágát, a geometriát 9 axiómára és 5 posztulátumra¹ építette (Euklidész, 1983, 47.o.). Az axióma olyan állítás, amit adottnak veszünk, nem bizonyítunk. Erre, mint fundamentumra építünk. Euklidész így állította össze a geometria axiómáit:

1. Ugyanazon dologgal egyenlő dolgok egymással is egyenlők.
2. Ha egyenlőkhöz egyenlőket adunk hozzá, akkor egyenlőket kapunk.
3. Ha egyenlőkből egyenlőket vonunk ki, akkor a maradékok is egyenlők.

¹görög szó, jelentése következmény

4. Ha nem egyenlőkhöz egyenlőket adunk hozzá, akkor nem egyenlőket kapunk.
5. Ugyanazon dolog kétszeresei egyenlők egymással.
6. Ugyanazon dolog felerészei egyenlők egymással.
7. Egymásra illeszthető dolgok egymással egyenlők.
8. Az egész nagyobb, mint a része.
9. Két egyenes nem fog közre területet.

Kilenc állítás és pár következmény rendkívül jó alapnak bizonyult ahhoz, hogy évszázadok kitartó munkájával számtalan matematikus kibontsa a mai geometriát, mely többek között szolgálatában áll a fejlett mérnöki tudományainknak, technológiáinknak is.

A magyar ember leleményessége határtalan. Bólyai János Euklidész 9-ik axiómája helyett kimondja, hogy az egyenesek a végtelenben találkoznak (Bólyai, 1973). Ezen alapvetése a geometriában merőben új világot nyit meg, amely nem váltja fel az euklidészi geometriát, hanem új dimenzióval bővíti ki. Emez akkor igaz, ha a párhuzamosok a végtelenben találkoznak, amaz pedig, ha távolságuk mindig állandó.

Rényi Alfréd² személyében van a matematikának további olyan ága, amelyben a magyarok kiemelkedőt alkottak. Ilyen például a valószínűség számítás, melyben egy orosz matematikus, Kolmogorov a következő axiómákat fektette le (Kolmogorov, 2010), melyre indirekt módon a mai modern üzleti tudományunk is rendkívül nagy mértékben épít.

$$0 \leq P(A) \leq 1 \quad (1)$$

$$P=1 \quad (2)$$

$$P(A_1+A_2) = P(A_1) + P(A_2) \quad (3)$$

²Rényi Alfréd (1921-1970) magyar matematikus, akadémikus

Szövegesen a következő képen hangzik: (1) egy esemény valószínűsége nulla és egy közé esik³, (2) a biztos esemény valószínűsége egy, illetve (3) egymást kizáró események összegének valószínűsége a valószínűségek összegével egyenlő. A fenti három alapvetés messzire vezette a matematikusokat. Közrejátszott a modern statisztika kifejlődésében, amelyre számos üzleti tudomány támaszkodik, kiragadva például a gyártásból a minőség-ellenőrzést, vagy akár a véletlen szám generálás problémájának megoldását egy tőzsdei szimulációs szoftver esetén.

A fenti két axióma-rendszer jó példája annak, hogy szikla szilárd logika segítségével néhány alapigazság milyen színes, hatalmas részt bont ki a világból.

Jelen tudásunk a világról nemcsak olyan egzakt módon fogható össze, mint ezt a matematika tiszta tudománya teszi, hanem olyan tudományterületekkel is, amelyek a véletlenül változó, vagy véletlennek tűnő természetet vizsgálják, egyedi esetet figyelnek meg, vagy akár az emberi lét végső határait feszegetik. A következőkben a teljesség igénye nélkül be kívánok mutatni ezen tudományok közül néhányat a Britannica Hungarica enciklopédia fogalom-meghatározásának segítségével. A fókusz a természettudományra, a filozófiára, a teológiára és a közgazdaságtanra irányítom.

Úgy vélem, hogy a jezsuita rend céljainak egy vállalat célkitűzéséhez hasonlításában meghatározó, hogy mit tekintünk alapnak. A gazdaságtudományban új dimenziók felfedezéséhez elengedhetetlen azt látni, hogy különböző tudományok mennyire eltérő alapokra építkeznek. Az alapok ismeretében látom feltehetőnek a kérdést, hogy mi a céljaik között a különbség, és mi a hasonlóság.

Természettudomány

A természettudományok módszertanukat tekintve leíró, rendszerező tudományok. Az enciklopédia a következőt írja: „természettudomány, a tudományok egyik fő csoportja; az élettelen- és élővilág (a természet) tárgyaira, jelenségeire vonatkozó, egzakt megfigyeléseken és módszeres kutatáson alapuló ismeretek rendszere. Több ágra oszlik. Ezek a ... fizika, ... kémia, ... csillagászat, ... földtudományok, ... biológia.”⁴ Amennyiben térben és időben egy egyed, esemény többször előfordul, úgy a tudomány a gyakori esetekből, egyedekből

³ Megengedve az alsó, és felső határt is.

⁴ Britannica Hungarica (1998): Természettudomány. In: XVII. kötet. Magyar Világ Kiadó, Budapest, p. 619.

azonosságait, különbözőségeiket megfigyelve alapigazságokat fogalmaz meg. Kiinduló pontként a matematikával ellentétben a konkrét esetet, egyedet vizsgálja.

Filozófia

Felvetődik ekkor a kérdés, hogy vajon létezik-e az általános eset valójában? Van-e értelme – és vajon mi – egy olyan állatról beszélni, amely nem fordul elő a természetben, pusztán a tudós teremti meg tudománya számára azért, hogy rendszereket állíthasson fel? A kérdés felvetése, a kérdés felvetésének módszertana a filozófia tudományterületére vezet. Filozofálni annyit tesz, mint szeretni a bölcsességet.⁵ A lexikon a következő képen határozza meg a filozófiát: „... a világról alkotott alapvető emberi vélekedések kritikai vizsgálata, ill. az e vélekedések kifejezésében használt fogalmak elemzése; a lét, a megismerés, a gondolkodás, a megértés, az ítéletalkotás, az erkölcs legáltalánosabb kérdéseit és törvényszerűségeit vizsgáló tudomány.”⁶ A filozófia középpontjában a gondolat áll. A természettudománnyal összevetve nem köti forma, anyag, hanem világa olyannyira széles, amennyire a képzelő erő ennek utat enged.

Közgazdaságtan

„Közgazdaságtan ... a gazdasági élet jelenségeinek, mozgásának és fejlődésének vizsgálatával, leírásával és a bennük érvényesülő törvények megismerésével, valamint alkalmazásával foglalkozó társadalomtudományi diszciplínák összessége.”⁷ Így hangzik az enciklopédia meghatározása. A közgazdaságtan a gazdaságtan egyik tudományága. Témám a közösségi gazdaságtan és a pénzügyek határterületével foglalkozik, legfőképpen a vállalati célrendszerekkel, a tulajdonosok motivációjával, a szervezeti, stratégiai célok felderítésével, és azok gyakorlati megvalósulásával. A gazdaságtant Dr. Tóth Tamás⁸ a következő képen osztja fel (1. táblázat).

1. táblázat: A gazdaságtan felosztása

Gazdaságtan			
Közgazdaságtan		Üzleti gazdaságtan	
Gazdaságtörténet	Ökonometria	Adózás	Számvitel
Gazdaságpolitika	Közösségi gazdaságtan	Befektetések	Pénzügy

Forrás: Dr. Tóth Tamás, BME GTK előadás, 2014.02.08.

⁵ philo sophos, görög szó, a bölcsesség szeretete

⁶ Britannica Hungarica (1998): Filozófia. In: VI. kötet. Magyar Világ Kiadó, Budapest, p. 686.

⁷ Britannica Hungarica (1998): Közgazdaságtan. In: XI. kötet. Magyar Világ Kiadó, Budapest, p. 41.

⁸ egyetemi adjunktus, pénzügyek

Gazdaságtudományunk legfőképpen a gyakorlat tudománya. Minden gazdasági eseményt elméleti síkon leképzünk, és minden elmélet a gyakorlat szűrőjén keresztül megrószálódik. Ezen feltételek mellett a tárgyi világ korlátai meghatározzák a tudományág korlátait is, vagyis időhöz, helyhez kötött, véges, határai az anyag határainak tulajdonságát bírja. Példaképpen egy származtatott fogyasztói közömbösségi görbe az elméleti közgazdaságtan területéről annak logikus, megalapozott mivoltában annyit ér, amennyit az empirikus kutatások a fogyasztók körében alá tudnak támasztani.

Teológia

A közgazdaságtan azonban a végső dolgokról való kérdésekre nem tud választ adni. A filozófiát, a bölcsesség szeretetét felváltja ekkor az Isten szeretete, vagy hittel mondván a szerető Isten. „Philosophia est ancilla teologiae.” A latin mondás szerint a filozófia a teológia szolgáló leánya. Jól tudják ezt a jezsuiták is, hiszen rendi képzésükben teológiai tanulmányaikat alapos filozófiai tanulmányaik előzik meg (Lukács, 2013). A már korábban többször idézett enciklopédia a következőkben határozza meg a teológiát: „teológia, más néven hittudomány, tágabb értelemben: vallási igazságok elméleti rendszere, szűkebb értelemben: az Istenről szóló tan (Theologia), amely mind eredetében, mind kinyilatkoztatáson alapuló rendszerét tekintve legfőképpen a kereszténységhez kapcsolódik.”⁹ Istennel foglalkozni pusztán tudományos módszerekkel részben lehetséges csak, hiszen az ember véges, ugyanúgy minden földi dolog, a tudomány is véges, Isten azonban végtelen. Jól belátható, hogy a végtelent véges dolgok segítségével teljesen felfogni nem lehet. A jezsuita rend céljaiban túlhaladja a véges dolgok határát, vagyis tagjainak általános célja az Egyház céljaival összhangban az örök üdvösség elérése, céljai horizontja így a teológiához is szorosan kapcsolódik.

2. táblázat: A tudományok kiindulási alapjai

	Matematika	Természettudomány	Filozófia	Teológia	Közgazdaságtan
Kiindulási alap	axióma	természet tárgyai, alanyai, jelenségei	gondolat	kinyilatkoztatás	homo oeconomicus

Forrás: saját szerkesztés, 2014

⁹ Britannica Hungarica (1998): Teológia. In: XVII. kötet. Magyar Világ Kiadó, Budapest, p. 600.

Összefoglalva a fenti tudományokat láthatjuk, hogy alapjukat tekintve merőben eltérőek (2. táblázat). Ennek tudatában könnyű belátni, hogy a felépítmény is jelentősen eltér. Az ember természete a kíváncsiság, ez a kíváncsiság vezeti abban, hogy a világ dolgait, akár kézzel fogható, akár kézzel foghatatlan tudományokba rendezze. Az absztrakt tudományok, a társadalomtudományok, a természettudományok, az alkalmazott tudományok a legszélesebb értelemben vett világ dolgaival foglalkoznak, magas szintű tudás és hit együttese szükséges ahhoz, hogy ebben a tökéletes rendet felfedezzük, és így a rend abszolút forrásához, az Istenhez jussunk el. Ennél a végső pontnál azonban a tudós megáll, de a hívő ember életének igazi lényege itt kezdődik. Miután az ember az utolsó lépést a tudományban már megtette, a végtelen Isten lép az ember felé, és kinyilatkoztatja önmagát Jézus Krisztus személyében. A világ teljessége benne áll rendelkezésre az ember számára. A jezsuita rend a tudományokat felhasználva Jézus Krisztusra épít, céljai és alapjai értelmében is. A véges és a végtelen lét között egy híd hasonlatában a vállalat olyan, mintha csak egy, míg az egyház két hídfővel bírna.

2.2. A CÉLKITŰZÉSEK KÜLÖNBÖZŐSÉGE

A keresztény ember számára az alap Jézus Krisztus. Sem induktív, vagy deduktív tudományos módszer, sem megfigyelés, vagy logikus gondolkodás nem szükséges a megtestesült Isten megismeréséhez, hiszen Jézus Krisztus önmagáról nyilatkoztatja ki, hogy rá, mint alapra kell építeni. Belőle indul ki a hívő ember, és hozzá jut vissza. Jézus így beszél a fundamentumokról Máté evangélista szerint:

„Aki hallgatja szavamat, és tettekre is váltja, az okos emberhez hasonlít, aki sziklára építette a házát. Szakadt a zápor, ömlött az ár, süvített a szél, és nekizúdult a háznak, de nem dőlt össze, mert szikla volt az alapja. Aki hallgatja ugyan tanításomat, de nem váltja tettekre, a balga emberhez hasonlít, aki házát homokra építette. Szakadt a zápor, ömlött az ár, süvített a szél, és nekizúdult a háznak. Az összedőlt és romhalmazzá vált.”¹⁰

A jezsuita rend számos oktatási, kulturális, szociális intézményt tart fenn szerte a világon. Szükségszerű tehát, hogy jó gazdaként járjon el a rá bízott anyagi javakkal. De vajon lehetséges, működőképes a gazdálkodást és a vallást ötvözni? Véleményem szerint nem

¹⁰ Máté 7, 24-27

pusztán lehetséges, hanem alapvető és szükségszerű. Jézus önmagát nevezi alapnak, majd azt mondja, ő az út, az igazság, és az élet¹¹.

Jézus tanítására és tetteire építi a keresztény ember az életét. Ez mindenkor, mindenhol szükségszerű, úgy a tudományokban, a gazdaságtudományban, mint a modern üzleti gazdaságban is.

Felvetődik a kérdés, hogy ha van olyan gazdálkodó, aki jézusi alapokra épít, annak gazdálkodása miként viszonyul a megszokotthoz, vagyis egy profitorientált vállalatéhoz?

Kérdés: Miben különbözik az egyházi szervezet célrendszere a profitorientált vállalatok célrendszerétől?

Mindenek előtt tisztázni szükséges, hogy az alma nem mérhető össze a körtével. Mindkettő gyümölcs, azonban ha az ember szabadon dönthet, akkor két almafajta között választ, viszont almát és körtét egyaránt kér. Hasonló módon oktatási intézményre, iskolára is szükség van, hogy tudásunkat átadhassuk utódainknak, és vállalatra is szükséges van ahhoz, hogy szükségleteinket kielégítsük. Vagyis nem arról van szó, hogy a jezsuita rend oktatási, kulturális, vagy szociális munkáját egy alaptevékenységében merőben eltérő szervezettel vessem össze. Az összehasonlítás az általános elvek szintjén azt célozza, hogy ha a jezsuita rend végezné azt a termelő, vagy szolgáltató tevékenységet, melyet a profitorientált vállalat végez, milyen hasonlóságok, és milyen különbségek jelentkeznének. Ez kijelöli vizsgálatom első módszerét, miszerint a két alany tevékenysége között nem teszek különbséget, mivel a differenciát nem ítélem relevánsnak céljaik tekintetében. Közös nevezőre hozván őket a választ kizárólag a céljaikban keresendőnek tartom.

Ennek megértéséhez szükséges néhány alapfogalmat tisztázni. Az üzleti gazdaságtan értékteremtés alatt jövedelmezőséget, a vagyon gyarapodását érti. Érték a vagyon pillanatnyi állapota, amely mérhető, megjelenik materiális és immateriális formában. Kifejezhető a vagyon naturáliákban, mint kilogramm, négyzetméter, kapcsolatok száma; azonban a

¹¹ János 14, 6

gazdaság a világ olyan széles spektrumát fogja át, hogy szükség van egy szuper közvetítőre, amely képes összemérhetetlen dolgokat közös nevezőre hozni. Ez a közös nevező a pénz, amely leginkább a funkcióival ragadható meg.

A pénz funkciói

A pénznek alapvetően öt funkcióját különböztetjük meg, melyek

- forgalmi eszköz
- fizetési eszköz
- felhalmozási eszköz
- világpénz
- értékmérő

Az első két funkció az áru és a pénz relációját határozza meg, a harmadik a vagyontartás egy formája, a negyedik megmutatja, hogy nemzetközileg is betölti ugyanezen funkciókat. Az ötödik funkció szerint összemérhetetlen dolgok közös nevezőre hozhatók pénzürtéken, vagyis a konvertáláshoz információval szolgál. A fenti öt funkcióból négy nem indokolja, hogy a pénz megszerzését az ember célként tűzze ki, kivéve ez alól a felhalmozási funkciót, azonban mind az öt funkcióra igaz, hogy a pénz önmagában nem elégíti ki semmilyen emberi szükségletet. Látjuk, hogy az ember milyen nagy energiát fordít minél több pénz megszerzésére, és nem tud betelni vele. De vajon hogyhogy nem lesz elege az embernek a pénzből? A válasz a jószág határhasznosságában keresendő. Az első elfogyasztott szelet kenyér az éhséget nagyobb mértékben csökkenti, mint a második, vagy a harmadik; de a negyedik, vagy az ötödik szelet akár rosszul is eshet. Ezt nevezi a gazdaságtan csökkenő határhasznosságnak. Azonban a pénznek nincs csökkenő határhasznossága, nem telünk be vele, hiszen újból és újból olyan jószágra cserélhető, amely valamilyen szükségletet kielégít.

Szükséglet az is, ha a jezsuita rend apostoli műveket kíván alapítani és fenntartani. Azonban azzal a céllal teszi ezt, hogy önzetlenül mások javára fordítsa. Dr. Bálint Zsolt¹² a jezsuiták sajátos gazdálkodásáról így ír¹³:

¹² Dr. Bálint Zsolt lepkész, muzeológus, a biológia tudományok kandidátusa

„Sokat vádolták a jezsuitákat azzal, hogy megengedik maguknak a "cél szentesíti az eszközt". Bangha Bélának van erről egy nagy írása. ... Sose sikerült rájuk bizonyítani, ... Érdemes elgondolkozni azon, hogy mennyire játszik szerepet a pénz az élet-pártolásban. Szerintem semmit. Vagyis csak annyit, mint ahogy szükség van a kalapácsra is, hogy bevered a szöveget.”

A dolgozat központi kérdésének felvetése után, a keretek tisztázását követően a vállalati célok, majd a jezsuita célok kerülnek bemutatásra.

2.3. VÁLLALATI CÉLOK

Vizsgálatom vállalati alanya részvénytársaság. Magyar terminológiával élve nyílt részvénytársaság, melynek tulajdonosai részvényüket a hatékony piaci portfólió részeként tartják, fogyasztói preferenciájuk eltérő, kockázatviselési hajlandóságukban, hozamelvárásukban hasonlóan gondolkoznak. A piacon szabadon bárki megvásárolhatja a vállalat részvényét, nincs a piacra belépési korlát, a szereplők jól informáltak. (A tőkejavak árazódási modellje, vagyis a CAPM érvényesül.)

Profitorientált vállalat céljai

Általánosságban a sikerorientált vállalat célkitűzéseinek okosnak, ügyesnek, vagyis SMART-nak (Bogue, 2013) kell lennie. A betűszó a következő jellemzőket tömöríti:

- S: specific: konkrét, pontosan körülírt
- M: measurable: mérhető
- A: achievable: megvalósítható, elérhető
- R: relevant: témába vágó, releváns
- T: time-bound: időkerethez köthető

¹³ Bálint Zsolt – Fábics István, levelezés, 2014.09.26.

A pénz funkcióinak megismeréséből következik, hogy az értékteremtés pénzben kifejezett értéket takar. A fogyasztó (homo oeconomicus) célja szükségleteinek kielégítése annak hasznosság-maximalizálása útján. Ez kifejezhető a pénzben mért hasznossággal. A részvényes a részvényesi érték maximalizálására törekszik. Mivel a számtalan részvényes mind különböző preferenciával rendelkezik, ezért adódik céljaik közös nevezőjének a pénz, mely konvertálható az eltérő szükségleteiket kielégítő jószágra. Ezt tulajdonosi értékközpontúságnak nevezzük (Tóth, 2014, 4.o.). A részvényes számára a vállalat nem más, mint a jövedelemtermelés eszköze, mindent ennek a célnak rendel alá. A tulajdonosok ezt osztalékfizetésen és árfolyam-növekedésen keresztül érik el.

Abban az esetben, ha bármilyen egyéb érdek miatt a tulajdonosi érték szemlélet sérül, érintett-központú vállalatvezetésről beszélünk (stakeholder megközelítés). Ennek számtalan formája jelenik meg, ahol egyéb csoportok érdekeit az értékteremtés elé helyezik. Ilyen a vevők, a szállítók, a munkavállalók, az állam érdekeinek torzító hatása, a politika nyomása, a környezetvédelem szempontjainak figyelembe vétele. A szabad piacon az érintett-központúságot szabályozók, jogszabályok, szerződések kényszerítik ki, mivel a piac önmagától természetéből fakadóan az értékközpontúság irányába törekszik.

Dr. Tóth Tamás az értékközpontú vállalatvezetési szemlélet szembenállását az érintett-központúval annak bemutatásán keresztül oldja fel (Tóth, 2014, 9.o.), hogy a vállalatok munkavállalóikat kizsákmányoló módszere mögött a vállalatot kizsákmányoló magánszemély részvény-tulajdonosok érdekei állnak. A kölcsönös kizsákmányolás kiegyenlíti egymást. Értekezésében feltételezi, hogy jól informált, korlátozás nélkül vásárló-eladó magánbefektetők állnak a tranzakciók mögött. Példaként hozza, hogy az informatika iparágában magas tulajdonosi érdekképviselő mellett a magánszemély informatikai cégben vásárol részvényt, alacsony képviselő esetén a szülő informatikusnak adja a gyereket.

Az értékközpontúság általánosan elterjedt a piacgazdaságban, Magyarországon az érintett-központúságot a rendszerváltozás óta egyre inkább felváltja az értékközpontúság, megfelelően a világban megfigyelhető trendnek. Azonban egyértelmű tendencia a jövedelmi, vagyoni olló egyre szélesebbre nyílása mind a társadalom különböző rétegei között, mind az egyes országok, régiók között. A „szabad világ” önmagában társadalmi igazságosságot nem teremt, konszenzus alapján pénzt viszont igen. Az érintett-központúsággal beleavatkozva a piaci folyamatokba biztosítható az igazságosabb társadalom eszményképe. Véleményem szerint az

érintett-központúságot negatív színben feltüntetni hibás következtetés, még akkor is, ha modern üzleti tudományaink szembeállítják az értékközpontúság kizárólagos jó eszményével.

A Nagy likvidátor¹⁴ című filmben a New England-i Drót és Kábel Üzem eszközeinek (számviteli értelemben a mérleg eszköz oldali elemei, aktívái) lehetséges értékesítéséből származó bevételei napjainkra jelentősen meghaladja a részvények jelenlegi értékét, vagyis az árfolyamát¹⁵, valamint a részvények megfelelő osztalékot sem fizetnek, vagyis holtan a cég jelen pillanatban többet ér, mint elevenen. Ez azonban a kisvárosi vállalatnak, a részvényesek többségének, és a tulajdonos családnak tökéletesen megfelelő, hiszen érték számukra a városban a stabil foglalkoztatás, a gyár családi tradíciója. Azonban az értékmaximalizálás lehetőségére felfigyel a New York-i befektető, aki elindítja a cég likvidálását, egyre több tulajdoni részesedést szerezve a vállalatban. A film a gyáros érintett-központú irányítója és az értékközpontú likvidátor harcát mutatja be. A cég sorsáról végül egy egyezség folytán a részvényesek éves közgyűlésén szavazással döntenek úgy, hogy az igazgatótanácsot megújítják, amely a menedzsmentet hivatott kijelölni. A cég fennmaradását a jelenlegi elnök-vezérigazgató, míg felszámolását a „nagy likvidátor” képviseli, amelyek által delegált menedzsment bizalom esetén megőrzi vagy ennek hiányában felszámolja a gyárat. A szavazást megelőzi a gyáros és a likvidátor beszéde. A gyáros a részvényesek indirekt módon való lemondását kéri a profitjukról a gyár érintettjeinek javára, míg a likvidátor arra hívja fel a figyelmet, hogy a részvényesnek kizárólag egy célja van, a profit. A részvényesek a likvidátor által jelölt igazgatótanácsot választják meg. Ezzel a film állást foglal abban, hogy végül a piacot egyetlen egy érdek, a profit mozgatja.

Összefoglalva egy vállalat célkitűzési rendszere egyértelműen levezethető annak egyetemleges céljából. Az egyetemleges cél pedig nem más, mint a profit és a tulajdonosok vagyonának növelése. Mindent ezen cél alá rendelnek, ennek mentén a piac önmagától rendeződik saját egyensúlyi állapota felé. A rendeződésben társadalmi érdekeket kizárólag szabályozás útján lehet érvényesíteni, a jezsuita rend társadalmi igazságosságra való törekvése nem következik a piac önszabályozó mechanizmusaiból.

¹⁴ Other Peoples Money, 1991

¹⁵ A cég 4m db részvénnel rendelkezik, tőzsdén jegyzett.

2.4. JEZSUITA CÉLOK

Üzleti terminológiával élve a jezsuita rend egy 2000 éves szervezet 450 éves leányvállalata. Mi a hosszú élet titka? A válasz a célkitűzési rendszerében keresendő.

A jezsuiták célja megegyezik a katolikus Egyház céljával, vagyis az ember személyes üdvösségének elérése, a hitben folyamatos tökéletesedése. Apostoli céljuk a hit szolgálata és az igazságosság előmozdítása. Szolgálatuk a negyedik szerzetesi fogadalmuk megvalósítása, vagyis a hit szolgálatában a pápa szándékának megfelelően tevékenykednek a világban.

Jelmondatuk így hangzik: Mindent Isten nagyobb dicsőségére, amely latinul Omnia ad maiorem Dei gloriam, gyakran használatos rövid formájában OAMDG. A Társaság elnevezése és a címerben található IHS, vagyis Jézus görög monogramja kifejezi a fiú Istenhez való nagyon szoros kötődésüket.

A rend céljai nem térnek el a katolikus Egyház célkitűzésétől, az ember üdvösségétől. Az üdvösségre jutás Isten színéről színre látását jelenti, vagyis a Mennyországba kerülést, az örök életet. Minden keresztény ember erre törekszik a Földön. Olyan cél ez, amelyben mindig lehet előrébb haladni, de sosem lehet itt a Földön elérni. Az egyén célja nem tér el a közösség céljától, vagyis a Társaság célja is a személyes üdvösségre jutás és segítség is. Páter Muzslay István SJ¹⁶ Az Egyház szociális tanítása című művének előszavában II. János Pál pápát idézve így ír az Egyház céljairól (Muzslay, 1997):

„Az Egyház küldetése nem evilági jellegű. Nem az a feladata, hogy egy meghatározott gazdasági és társadalmi rendet építsen fel a földön. Egyetlen célja az, hogy a Megváltó munkáját folytassa. Ő pedig nem azért jött a földre, hogy megítélje a világot, hanem hogy tanúságot tegyen az igazságról, hogy szolgálja és megmentse a pusztulástól... A szocializmus kudarcot vallott. Ez nem azt jelenti, hogy országok gazdasági és társadalmi problémái megoldására az egyetlen út a liberális kapitalizmus. A járható út az integrális humanizmus útjában keresendő: az ember a maga teljességében önmagához, a Teremtőjéhez és az embertársaihoz való viszonyában. Ez az Egyház szociális tanításának a lényege.”

¹⁶ P. Muzslay István SJ (1923-2007) magyar jezsuita szerzetes, közgazdász professzor, A Leuveni Katolikus Egyetem rektora

2.5. A CÉLOK ÖSSZEHAISONLÍTÁSA

A vállalat célja a profit, a vagyon gyarapodása, a pénzen keresztül könnyen megragadható, akár materializált, akár elektronikus formában. A jezsuita rend célja a hit szolgálata, az igazságosság előmozdítása. Konkrét megjelenési formája rendkívül sokféle lehet, nem ragadható meg olyan egyértelmű formában, mint a pénz. A 3. táblázat a sikerorientált vállalat célkitűzési rendszere szempontjából hasonlítja össze a két szervezetet.

3. táblázat: SMART összehasonlítás

célkitűzések	jezsuita rend	vállalat
S: specific: konkrét, pontosan körülírt	Pontosan körülírt, de mindig az adott korra, helyre értelmezendő.	Konkrét, naturáliákban, pénzben meghatározható.
M: measurable: mérhető	Alapvetően nem mérhető, részcélok mérhetőek.	Pontosan mérhető, számszerűsíthető eredmények.
A: achievable: megvalósítható, elérhető	Soha el nem érhető, de folyamatosan megvalósítható.	Elérhető, szükségszerűen megvalósítható.
R: relevant: témába vágó, releváns	Mindenkor releváns.	Hosszú távon szükségszerűen releváns.
T: time-bound: időkerethez köthető	Időhöz nem köthető, amíg világ a világ.	Időleges, gyakran a fogyasztói igény fennállásáig tart.

Forrás: saját szerkesztés, 2014

Konkrét (S)

A vagyon gyarapodása esetében könnyen meghatározható egy cél: jövőre a vállalat a műszaki gépeit, berendezéseit 1mrd Ft értékben megújítja, vagy a mérleg szerinti eredményét 100mFt-ra tervezi. A hit szolgálata esetében általános alapelvek mentén intézkedések, témák kijelölhetők úgy, mint például egy vallásos szellemiségű kollégium működtetése, de ugyanúgy szolgálat egy jezsuita szerzetes részéről nyitottnak lenni egy esti váratlan

beszélgetésre. Konkrétságát az adott helyen, adott korban a célok folyamatos újraértelmezése adja, nemkülönben az igazságosság előmozdítása esetén sem.

Mérhető (M)

A pénz értékmérő funkciója alapján a profit, a vagyon jól mérhető. A mérhetőség nemcsak a célok jó minőségének egyik sikerkritériuma, hanem az operatív működés kötelező feladata. A tervezés során kialakult számokhoz tény adatokat rendelünk, ezáltal képet kapunk céljaink teljesülésének szintjéről, mely alapján egyre pontosabban tudunk tervezni. A hit védelme, az igazságosság elősegítése nem mérhető. Egy lélek vagy száz lélek megmentése nem viszonyítható egymáshoz. Hasonlóképpen ahhoz, hogy egy ember élete végtelen érték, ennek százszorosa is ugyanannyi, végtelen.

Elérhető (A)

Az üdvösség a Földön soha el nem érhető. Az elérhetetlenség magas motivációs szintet jelent a hívő ember számára úgy, hogy folyamatosan növekszik teljesítésében. Önmagában elérhetetlen célért a racionális ember nem küzd, de az üdvösség földi értelemben vett elérhetetlensége a halállal elérhetővé válik, a cél ekkor teljesedik be. Amennyiben a hívő a halála után eléri az üdvösséget, az olyan cél beteljesülése, amely nem időleges, hanem örökké való. Ezzel szemben a profit elérése, a vagyon gyarapodása ehhez képest könnyen és gyorsan realizálható, de hasonló gyorsasággal el is múlik, a rozsdá elemészti, az infláció elértékteleníti.

Releváns (R)

Egy cél témába vágóságát komplex feladat eldönteni. Szubjektív, hogy mit értünk releváns cél alatt, eltérő más helyen, más időpontban, más helyzetben. Amíg igazságtalanság van a Földön, addig az igazságosság előmozdítása releváns feladat. Ugyanígy, amíg a pénz szükségletet kielégítő jószágra cserélhető, addig releváns a profit elérése.

Időkerethez kötött (T)

A vagyon állapotáról, a profit alakulásáról időszakos, periodikus a képalkotásunk, az információnk. Leggyakrabban éves, negyedéves, havi terveket készítünk, így mindig időhöz rendeljük a célokat. A hit védelme, az igazságosság előmozdítása örök, addig tart, amíg világ a világ.¹⁷

Összegezve a két szervezet a SMART kritériumoknak elvi szinten, koncepcionálisan véleményem szerint képes kielégítően megfelelni. Ugyanakkor be kell látni, hogy a sikerkritériumok nem teoretikus szinten mérik a célok minőségét, hanem a gyakorlatban. Leginkább arra hivatottak, hogy egy konkrét vállalat konkrét céljainak felállításához, elemzéséhez támpontot adjon.

Az összehasonlításból látszik, hogy egy vállalat céljai könnyen megfoghatók, formába önthetők, az anyagi világ szintjén jelennek meg, míg a jezsuita rend céljai általánosabbak, alapvető erkölcsi értékek mentén alakulnak, jobban elszakadnak az anyagi világtól, ezért értelmezésükben mindenkor az adott helyzetre kell őket adaptálni.

Befejezésül álljon itt egy nemzetközi hírű biológus véleménye a fentiekről, melyet 2014 szeptemberében folytatott levelezésünkben idézek:¹⁸

„Én kétféle gazdálkodást látok, amit meg tudok különböztetni: (1) életszaporítás, (2) pénzszerzés. Az első célja egyezik az Atyáéval: "hogy életük legyen, és az bőségben legyen". A másik ennek ellenkezője. Az életet szaporítani csak körültekintő gazdálkodással lehet, amiben eszköz a pénz, de nem cél. A másikban a pénz a cél, és úgy szaporítják, hogy az életet feláldozzák. Ha a célt élet pusztításával végzed el, az akkor az ördög műve. Az ördög szörnyen féltékeny az Istenre, mert az Isten képes életet lehelni a halott anyagba. Erre még a leggazdagabb ember se lesz képes, bármennyire is lepaktál az ördöggel. Továbbá: életszaporítás = békeidő; pénzszerzés = háborús állapot. Én úgy látom, hogy az emberiség minden tekintetben háborús állapotban leledzik.”

¹⁷ latinul: in saecula saeculorum

¹⁸ Bálint Zsolt – Fábics István, levelezés, 2014.09.26.

3. EGYETEMES ÉS MAGYAR RENDTÖRTÉNET

A rendi alapok, célkitűzések bemutatása után a következőkben röviden áttekintésre kerülnek a leglényegesebb események a rend alapításától kezdve napjainkig, mind az egyetemes, mind a magyar rendtörténetben. Minden kor, minden földrajzi egység vezetője eltérően értelmezte azokat az egyetemes célokat, melyeket a rendalapító, Szent Ignác rendalkotmányában rögzített. A történelem bizonyította, hogy az Egyház munkájára szükség van a világban. A célok időtlensége, egyetemes erkölcsi értékei formát öltenek munkáikban, ez által azonban megvan az esély, hogy tévútra kerülnek, eltérnek az ignáci céloktól. Ilyenkor a Társaság újra és újra reflektál helyére, szerepére és szolgálatára a világban, és elindít, átad vagy elenged apostoli műveket, átszervezi közösségeit, hogy mindinkább megfeleljen egyetemes céljainak.

3.1. EGYETEMES RENDTÖRTÉNET

A jezsuita rendet egy baszk származású kispap, a későbbi Loyolai Szent Ignác alapította. Ignác 1491-ben született Spanyolországban. Fiatal korában az aragóniai királyné

1. ábra: Loyolai Szent Ignác

Forrás: http://en.wikipedia.org/wiki/Ignatius_of_Loyola

katonájaként szolgált. 1521-ben Pamplonában megsérült, egy ágyúgolyó eltalálta a lábát, ezért hosszú időre ágyba kényszerült. Ezen időszakában fordult a katolikus hit felé, döntő szerepet játszott ebben két olvasmányélménye, a Szentek élete, és egy karthauzi szerzetes írása Jézus életéről (Camara, 2012). Az írások valóságos hitté formálódtak benne, felhagyott

katona hivatásával, koldusként zarándokolt Európában, elment egészen a Szentföldre, hosszan tanulmányokat folytatott több európai városban. Imatapasztalatát és lelki fejlődésének gyümölcseit, felismeréseit *Lelkigyakorlatok* című könyvében foglalta össze, mely alapja a jezsuita, vagy szentignáci lelkiségnek (*Lelkigyakorlatok*, 2002).

Ignác kérésére a Szentszék 1540. szeptember 27-én hagyta jóvá saját maga által megírt Rendalkotmányát. A XVI. században Szent Ignác korában a katolikus egyház válságát élte, a protestantizmus megszületésének és elterjedésének korában a rendalapító úgy kívánta az Egyházat megújítani, hogy hűséges maradt a pápaság intézményéhez olyannyira, hogy rendjét a pápa különleges szolgálatába állította. A jezsuiták az általános három szerzetesi fogadalom – szegénység, tisztaság, engedelmesség – mellé negyedik fogadalomként a pápa szolgálatába ajánlják magukat. A reformációtól zűrzavaros XVI. századi katolikus Egyházban Ignác követői a katolikus hit védelmének bástyáját legfőképpen a közép- és felsőfokú oktatásban látták, így számos egyetemet, kollégiumot, tudományos műhelyt alapítottak, az értelmiség megragadásán keresztül az ellenreformáció aktív tagjaivá váltak, több országban, köztük Magyarországon számos protestáns hitre áttért hívőt vezettek vissza a katolikus hitre. A rend missziós tevékenységet folytatott Európán kívül, számos jezsuita érkezett Latin-Amerikába (az ottani műveket redukciónak hívták), Indiába, Kínába és Japánba. A rend rohamos fejlődésével befolyása is egyre nagyobbá vált, sajátos munkájával leginkább az értelmiséget volt képes megszólítani. Számos negatív körülmény, jelentős gazdasági befolyás, konfliktus több európai uralkodóházzal odáig vezetett, hogy XIV. Kelemen pápa 1773-ban politikai nyomásra a rendet feloszlatta. Azonban Oroszországban és Poroszországban az uralkodó a feloszlató pápai bullát nem volt hajlandó kihirdetni, így a jezsuita atyák ezen területeken folytathatták apostoli munkájukat.

A történelem úgy hozta, hogy 200 évvel ezelőtt, 1814-ben VII. Piusz pápa újra engedélyezte a rend működését. Munkájukban az újraalapítás után mindinkább visszatértek a Szent Ignáci gyökerekhez, újraértelmezték rendalkotmányukat, a lelkigyakorlatok jelentőségét.

A XXI. században személyesen kísért lelkigyakorlatok adásával, az értelmiség vallásos nevelésével, a szociálisan rászorultak körében az igazságosság előmozdításával foglalkoznak töretlen lendülettel az egész világon.

3.2. MAGYAR RENDTÖRTÉNET

Az önálló magyar jezsuita rendtartományt 1909-ben alapították magyar szerzetesek. Ezt megelőzően azonban már a XVI. századtól jelen voltak magyarok a rend életében, 1550-ben két magyar diákja volt a bécsi jezsuita kollégiumnak. 1561-ben az első magyar apostoli mű, a jezsuita kollégium Nagyszombatban megalapítása Oláh Miklós esztergomi érsek nevéhez fűződik. A nagyszombati kollégium leghíresebb magyar diákja a későbbi esztergomi érsek, Pázmány Péter jezsuita szerzetes lett, aki megalapította a nagyszombati egyetemet, amely a mai ELTE elődje. A XVIII. század végére közel 1000 jezsuita szerzetes dolgozott az ország területén.

A XIX. században a magyar szerzetesek a legnépesebb tartomány, a közös osztrák-magyar provincia tagjai voltak. A XX. század elejére a rend jelenléte Magyarországon elég

2. ábra: Pázmány Péter

Forrás: <http://www.jezsuita.hu/cikk/jezsuitak-oktatasi-intezmenyei-felvideken>

erősnek bizonyult ahhoz, hogy 1909-ben megalapítsák a független magyar rendtartományt. A fejlődés töretlen volt Magyarországon, az 1940-es években közel 400 rendtagot számláltak, két gimnáziumot tartottak fent, lelkigyakorlatos házat működtettek, nyolc folyóiratot adtak ki, filozófiai és teológiai fakultásban oktattak Szegeden, széles körben hirdették az Evangéliumot a parasztság körében.

A szocialista rezsim felismerve a magyar jezsuiták széles körű apostoli munkáját, befolyását ideológiai okokból 1950-ben totális megsemmisítést mért a magyar jelenlétre, vagyonukat elkobozták, munkáikat betiltották. A fiatal rendtagok a generális utasításának megfelelően külföldre menekültek, idősebb rendtársaik közül sokan az országban maradtak, eltiltva munkájuk végzésétől. A rendszerváltozással, a vallásszabadságról szóló törvény kihirdetésével telepedtek vissza Magyarországra 1989-ben.

4. SZERVEZETI FELÉPÍTÉS

Röviden bemutattam a rend fundamentumait, valamint nagy vonalakban vázoltam az egyetemes és magyar múltját. A következőkben fontosnak tartom bemutatni jelenét, szervezeti struktúráját, munkáit. Az apostoli rend mindennapjához tartozik az aktív jelenlét a világban. Annyit ér küldetésük, amennyit meg tudnak ebből valósítani. A rend egyetemes céljai formát öltenek az oktatásban, a kulturális életben, a szociális szolgálat területén működő intézményeiben. A művek folyamatosan változnak, a rend kiemelt figyelmet fordít arra, hogy olyan apostoli munkával legyen jelen a társadalomban, amellyel előmozdíthatja a társadalmi igazságosságot, szolgálhatja a katolikus hitet. A lényegesebb munkák a következő formában jelennek meg a magyar provinciában.

4.1. A KÖZPONT – CURIA

A curia elsődleges feladata a szerzetesi közösségi élet szükségleteinek kielégítése, a közösségek támogatása. A jezsuita szerzetesek közösségekben élnek, melyekben több szerzetes alkot egy háztartást, ezt rendháznak hívják. A közösségek gazdálkodást nem végeznek, végső fogyasztónak számítanak. Éves költségvetést készítenek, melynek bevételeit a szerzetesek jövedelmei, nyugdíjai és egyéb bevételei jelentik, kiadásai legjelentősebb elemei a rendház működtetésének kiadásai, ami közüzemi díjak, ételmezési kiadások, valamint személyes kiadások úgy, mint ruházat és tisztítószer, kis értékű eszközök beszerzése.

A magyar jezsuita rendtartomány – hivatalos, bejegyzett nevén Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya (JTMR) – önállóan működő és gazdálkodó, adószámmal rendelkező, egyházi jogi személy, a számviteli törvény szerinti egyéb szervezet.¹⁹ Alapítója és fenntartója a magyar jezsuita önálló jogi személyeknek, saját terminológiájában az apostoli műveknek. JTMR saját szervezetén belül különálló egységeket működtet. Egyrészt olyan apostoli művek tartoznak a központba, amelyek ugyan feladatukat tekintve különböznek a curiától, azonban nem rendelkeznek megfelelő emberi, anyagi erőforrással ahhoz, hogy önállóak legyenek. Ilyen például az Oázis, amely ingyenes lelki segély-szolgálat, vagy a

¹⁹ 2000. évi C. tv. a számvitelről 3.§. d)

cigánypasztorációs műhely. Másrészt – fő feladata szerint – a központ a rendtartomány gazdasági adminisztrációját látja el. Levéltárat működtet, a közösségek jogi személyeként jelenik meg a nemzetgazdaságban, segíti, menedzseli a közösségek pénzügyi, műszaki szükségleteit. A curia a rendi vezetés székhelye, a provinciális, mint egyszemélyes felelős, másképpen előjáró, és az ökonómus, vagyis a gazdálkodásért felelős jezsuita szerzetes székhelye. A curia megfelelő professzionális civil munkaerő bevonásával a szükséges jelentéseket mind a helyi igényeknek megfelelően – vonatkozó jogszabályok szerint az adóbevallásokat, beszámolót, majd utóbbi könyvvizsgálatát – mind Róma elvárásának megfelelően az ún. római jelentést elkészíti.

A továbbiakban tematikusan a lényegesebb magyar apostoli munkák kerülnek röviden bemutatásra.

4.2. JEZSUITA EGYETEMI KOLLÉGIUMOK

Szerte a világon a jezsuita munkákra jellemző a bentlakásos diákotthonok fenntartása. Európában többnyire egyetemi kollégiumokat működtet a rend. Biztosítja a bentlakók szükségleteit minden hasonló intézménytől elvárható módon, valamint ezen felül jezsuita szerzetesi jelenléttel programokon, vallási összejöveleteken keresztül van jelen a jezsuita lelkeséggel. Magyarországon, valamint magyar fenntartásban öt kollégiumot működtetnek, ezek közül a két budapesti kollégium multidiszciplináris szakkollégium, egy bentlakásos diákotthon Szegeden, valamint Belgiumban és Romániában magyar szakkollégiumok.

Szent Ignác Jezsuita Szakkollégium – SZIK

A visszatelepülő magyar rendtartomány a szakkollégiumot egyik első apostoli műveként 1990-ben alapította Kispesten. A rendalapító, Loyolai Szent Ignác nevét viseli. Az intézmény bentlakásos multidiszciplináris szakkollégium, jelenlegi helyén 2011-től a

3. ábra: Szent Ignác Jezsuita Szakkollégium logo

Forrás: <http://www.szentignac.hu/>

Horánszky utcában található. A szakkollégiumban több mint 60, kiemelkedően tehetséges, különböző egyetemek hallgatója lakik együtt. Az oktatás az egyetemi órák után délutánonként folyik. Az intézmény szellemisége három alapvető pillére épül, az első pillér a szabadon választható délutáni tanulmányok, ennek keretében ismert, elismert oktatók kurzusokat vezetnek, a második pillér a lelkiség, melyet a szakkollégium lelki vezetője, egy jezsuita szerzetes vezet, valamint harmadik pilléreként a közösség jelenik meg, mely az együtt eltöltött minőségi együttlétet jelenti.

Jezsuita Roma Szakkollégium – JRSZ

Az intézmény szakkollégiumi hálózat keretében jött létre 2011-ben, ökumenikus összefogással öt felekezet között. Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózatba (KRSZH) tömörülve a következő tagok alapítottak roma szakkollégiumot:

4. ábra: Jezsuita Roma Szakkollégium logo

Forrás: <http://www.jrsz.hu/>

- Miskolcon görög katolikusok
- Debrecenben reformátusok
- Nyíregyházán evangélikusok
- Szegeden egyházmegyes katolikusok
- Budapesten jezsuiták

A roma szakkollégium célja kettős, roma és magyar identitással rendelkező keresztény cigány értelmiségiek képzése. A jezsuita rend kezdettől fogva céljának tűzte ki a társadalom peremére szorultak segítségét, így Magyarországon a cigányok felzárkóztatásában szakkollégiumuk a felsőoktatásban tanuló roma fiatalokat támogatja értelmiségivé válásukban hétvégi kurzusokkal, kulturális és sport programokkal, nyelvtanulási lehetőséggel, ösztöndíjakkal, külföldi kapcsolatokkal. Jelenleg a szakkollégiumnak 30 tagja van. (Antal, 2013)

Kaszap István Jezsuita Kollégium – KIK

Szegeden a rend 2008-ban hozta létre bentlakásos kollégiumát, melyben szakkollégiumi oktatás nem folyik. A kollégium 26 fő befogadására alkalmas. A rend Szegeden aktívan jelen van a város életében, templomot tart fenn, valamint egy szerzetesi közösség is van a templom mellett.

Marosvásárhelyi Jezsuita Kollégium

Romániában, Erdélyben Marosvásárhelyen rendelkezik a magyar rendtartomány a legnagyobb külföldi jelenléttel. Egyetemi lelkészséget működtet, ahol a hitükben elmélyedni vágyó hallgatókkal együtt indulnak el a Krisztus megismerésére vezető úton. A rend templomi szolgálattal, rendházzal és kollégiummal van jelen a város életében. A magyar jezsuiták marosvásárhelyi munkájának egyik fő célkitűzése a magyar – román kiengesztelődés, békés egymás mellett élés előmozdítása, melyre jó példát magukon keresztül kívánnak mutatni, román és magyar jezsuiták egy közösségben élésével.

Collegium Hungaricum Leuven

A belgiumi Leuveni Katolikus Egyetemen már 1532-ben hallgatott magyar diák. A XVIII-XIX-ik században híres magyar családok leszármazottai voltak az egyetem hallgatói, a Széchenyiek, vagy az Esterházyak közül. Habsburg Ottó doktori disszertációját az egyetemen védte meg. Az 1956-os forradalmat követően számtalan magyar diák tanult az egyetemen, közülük sokan egy közösséget alakítva laktak együtt, Benkő Antal és Hegyi János jezsuita atyák irányítása alatt, később az együttélésből egy kollégium formálódott. Az egyetem rektora, Muzslay István magyar jezsuita hosszú ideig a kollégium vezetője volt, jelentős erkölcsi és anyagi támogatásban részesítette a kollégistákat. A mai formájában 2012 óta jogilag is a Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya a kollégium fenntartója.

4.3. LELKIGYAKORLATOS HÁZAK

A jezsuita spiritualitás legmeghatározóbban a szentignáci lelkigyakorlatokban jelenik meg. A rendalapító számára a személyes kísérés, latinul cura personalis meghatározó volt. A prédikált lelkigyakorlattal szemben a személyesen kísért lelkigyakorlaton a lelkigyakorlatozó saját tempójában, személyes kérdésein, problémáin keresztül formálódik. Csendes környezetben a lelkigyakorlat során szentírási részeket olvas, átgondol, amelyet a lelki

vezető jezsuitával megoszt, szükség szerint átbeszélnek. Kulcs elemként jelenik meg a meghallgatás, a figyelő „odahallgatás”. Két lelkigyakorlatos házzal rendelkezik a magyar tartomány, az egyik Dobogókőn, a másik Pécs környékén Püspökszentlászlón található.

5. ábra: Manréza Lelkigyakorlatos Ház Dobogókő logo

Forrás: <http://www.manreza.hu/>

Manrézának hívták azt a spanyol falut, ahol a rendalapító kidolgozta a lelkigyakorlatok módszerét. Ennek tiszteletére a világon sok helyen nevezik a jezsuiták Manrézának lelkigyakorlatos házaikat.

Magyarországon az első lelkigyakorlatos házat 1927-ben alapították Budapesten a Zugligetben Manréza néven. Az épületegyüttes amellet, hogy lelkigyakorlatos házként működött, a noviciátus, vagyis a rend életében az újoncidőszakát töltő rendtagok lakhelyeül is szolgált. Az államosítás során az épület elkobzásra került, a rendszerváltozáskor kárpótlásul Dobogókőn kaptak ingatlant a jezsuiták, ahol ma lelkigyakorlatos házat, valamint rendházat tartanak fent.

4.4. EGYÉB APOSTOLI MUNKÁK

A fentiekén felül a magyar rendtartomány számos más munkával is jelen van a magyar társadalomban. Nagyhirű gimnáziumot működtet Miskolcon, az Avas lakótelepen, ahol egyetemi lelkészséget, rendházat, cigánypasztorációs műhelyt tart fenn. A miskolci gimnázium a térség meghatározó középiskolája, a patinás új épület helyválasztása jelzi, hogy fontos szociális misszió a lakótelep. A gimnázium korábbi igazgatója, P. Forrai Tamás Gergely SJ, jelenlegi tartományfőnök nevéhez fűződik az önkéntes iskolai közösségi szolgálat

6. ábra: Oázis lelki segély-szolgálat logo

Forrás: <http://www.oazis.jezsuita.hu/>

életre hívása, mely azóta az ország minden középiskolájába fokozatosan bevezetésre kerül.

A rend aktívan részt vesz a médiaapostolkodásban, egy közszolgálati csatornának Római Riport néven beszámolót szerkeszt a Vatikánban történt főbb eseményekről.

Jelentős múltra tekint vissza a magyar rendtartomány írott sajtója, valamint a könyvkiadása is. A folyóirat kiadás 2014-ben 100 éves. Volt, hogy magyar jezsuiták egyszerre nyolc folyóiratot szerkesztettek. Péter Bangha Béla és Péter Bíró Ferenc jezsuiták voltak azok, akik a XX. század elején a megalakuló magyar rendtartomány egyik kiemelt apostoli feladatuként tekintettek a sajtóapostolkodásra. Mára egyetlen folyóirat maradt meg, A Szív néven, mely kezdetben heti folyóirat volt, ma havi rendszerességgel jelenik meg több, mint hatezer példányban.

A Társaság cigánypasztorációs műhely keretében segíti a többségi társadalom megismerkedését a cigány kultúrával, értékekkel. Kiemelt munkájuk a korábban Szeretet Iskolája ma Lehetőségek Iskolája néven működő délutáni program, melyben felnőtt roma embereket segítenek önkéntesek a nyolc osztályt elvégezni.

Oázis néven a Horánszky utcában lelki segítségre szoruló fiatalokat, embereket várnak, ahol hozzáértő, professzionális segítséget kaphatnak a rászorulóknak szerzetesek, pszichológusok, pszichiáterek személyében.

Ugyancsak a Horánszky utca ad otthont a rendi központnak, a curiának, továbbá a Párbeszéd Házának, amely a rend tudományos, kulturális életének központja. A ház nevét többek között a más vallásúak közötti kommunikáció elősegítéséről kapta, fontos feladatuknak tekintik az eltérő vallásúak békés egymás mellett élését, egymáshoz való közeledését.

Budapest VIII-ik kerületében, a Mária utcában van a központi templomuk, melyen keresztül rengeteg embert érnek el. Kiragadva példaként egy programot, a jezsuita 8-as nevű miséjükön a szorgalmi időszakban, melyet este nyolckor tartanak felváltva nyolc jezsuitával hétről hétre több száz fiatal egyetemistát szólítanak meg.

5. SPECIALISTÁSOK A GAZDÁLKODÁSBAN

Aki az önkéntes szegénységet szereti, legyen olyan, mint egy szobor, amely változatlan arckifejezéssel viseli magán mind a rongyot, mind a finom gyolcsot és bábort.

Szent Ignác

Napjainkban a magyar jezsuita rendtartomány gazdálkodását számos tényező befolyásolja. Nem izolálható a piacgazdaságtól, jogszabályok vonatkoznak rá, hazai és nemzetközi támogatásokkal kell elszámolnia, egyes intézményei állami normatívából is gazdálkodnak, működési bevételi származnak bérbeadásból, ingatlan részleges hasznosításból, térítési vagy előfizetési díjakból, számviteli kategóriákkal élve kisebb részben árbevételből nagyobb részben egyéb bevételből. Ezek alapján hasonlóképpen működik, mint ugyanezen tevékenységet folytató más állami vagy piaci szereplő. A különbség a sajátos elvekben gyökerezik.

Szegénység

Az első különbség mindenekelőtt a szegénység eszménye, ahogy ez az első szerzetesi fogadalomban is megjelenik. Szegénység alatt nem pillanatnyi negatív létállapotot értenek, hanem folyamatos törekvést. Ez a piaci mechanizmusoktól merőben eltérő gondolatvilág. A számviteli törvény²⁰ terminológiájában a gazdálkodás alanya a gazdálkodó, melyet így határoz meg a törvény: „gazdálkodó: a vállalkozó, az államháztartás szervezetei, az egyéb szervezet, a Magyar Nemzeti Bank, továbbá az általuk, illetve a természetes személy által alapított egészségügyi, szociális és oktatási intézmény” Folytatva, a következő pontban a jogszabály a vállalkozót definiálja: „vállalkozó: minden olyan gazdálkodó, amely a saját nevében és kockázatára nyereség- és vagyonszerzés céljából üzletszerűen, ellenérték fejében termelő vagy szolgáltató tevékenységet ... végez ...” Ismeretes, hogy a rend céljai között nem szerepel sem a nyereség-, sem a vagyonszerzés, így nem nevezhető vállalkozónak, a törvény értelmében tehát gazdálkodó. Ez nem zárja ki ugyanakkor, hogy részben a gazdálkodó vállalkozási tevékenységet is folytathasson. Ilyen esetben a gazdálkodás egészéből csak a vállalkozási részre vonatkoznak a szabályozások úgy, mint beszámolási kötelezettség, vagy adófizetés. Ilyenkor sem válik céllá a nyereség- vagy vagyonszerzés, hanem eszköz ahhoz,

²⁰2000. évi C. törvény a számvitelről

hogy alaptevékenységét jobban meg tudja támogatni, független legyen a támogatások kiszámíthatatlan rendszerétől. A fentiek azonban számos állami, civil vagy magán intézményre is igazak. Miben áll akkor az alapvető különbség?

Az első jelentős elvi különbség a mindennapokban egy új fogalom, a szegénység értelmezése. A szegénységet mind közösségi, mind egyéni, mind pedig a művek szintjén értelmezi a Társaság. A szegénységről írt szabályzatban (Lukács, 2009, 15.o.) a következő képen definiálják:

„Jézus Társaságában a szegénység apostoli, prófétai jellegű, és hitelességünk félreérthetetlen feltétele. Úgy kell azt korunkhoz alkalmazni, hogy hiteles, kemény munkával járó és nagylelkű szegénység legyen. Legyen szegénységünk a szeretet jele, amely a szegények szolgálatára, a szegényeket előnyben részesítő szeretetre és az igazságosság előmozdítására ösztönöz. Szegénységünk legyen valós és testvéries. Őrizzük meg és mozdítsuk elő mindig szívünk megtérése és egymás kölcsönös támogatása által, kegyelemként és ajándékként, hogy elérhessük azt a célt, amelyre a Társaság törekszik.”

A definíció egyértelműen kimondja, hogy a szegénység eszköz a társaság alapvető céljainak elérésében. Értelmezi az egyén szintjén, mely szerint a jezsuita szerzetesnek nem lehet magántulajdona, értelmezi a közösség szintjén, ahol kimondja, hogy a szerzetesek közösségeikben nem élhetnek fényűző életet, és értelmezi az apostoli művekre is, mely esetében az anyagi javak, az erőforrások szükséges, ésszerű és hatékony felhasználásában mutat iránymutatást. A szegénységben példa Jézus Krisztus, aki leggazdagabb Isten mivoltában egyszerű ács fiaként jött a világra, távol a szülői ház melegétől, egy istállóban állatok között, jászolban.

Pénzalapok

A szegénység elvi különbsége után egy praktikus megfontolás is megjelenik. A vagyont a rendtartomány köteles pénzalapokban, úgynevezett arkákban tartani. Az arka egy olyan elméleti vagyontömeg, amely hozamának, vagy magának a felhasználása, kezelése szigorúan kötött formában zajlik. Ezt a Rendelkezés az anyai javak kezeléséről című szabálygyűjtemény (Lukács, 2009) határozza meg. Az elméleti alapot a rendalapító a középkor derekán fektette le. A két legfontosabb arka a múltat és a jövőt biztosítja, vagyis a fiatalok képzését finanszírozó pénzalap, és a betegek, idősek ellátását, ápolását biztosító pénzalap. Ezt követi az apostoli művek fenntartására, működtetésére szolgáló apostoli arka,

valamint új feladat elvállalása esetén az alapítási arka. Ezen felül szabadon szükség szerint, helyi adottságok alapján létrehozhatók további pénzalapok.

• Arca Seminarii	Képzési pénzalap
• Arca Praevisionis	Idősek, betegek pénzalapja
• Arca Operum Apostolicorum	Apostoli művek pénzalapja
• Arca Foundationum	Alapítási pénzalap

Kérdés: Mennyire valósítható meg a vagyon és a források hatékony allokációja az arka rendszeren keresztül? Hol vannak a rendszer erős és gyenge pontjai?

A kérdés megválaszolása érdekes és releváns további kutató munkát igényel, melyet dolgozatomban nyitva hagyok, megjelölve egy lehetséges további vizsgálati témát.

Stratégiai tervezés

Az évszázadok tapasztalata nemcsak az oktatás, nevelés, szociális munka, hitvédelem, vagy misszió terén hasznosítható sikerrel, hanem a gazdálkodásban is. Jellegzetesen jezsuita módszer a reflexió. A szerzetes napközben visszatekint az addig eltelt napjára, és megvizsgálja, hogy cselekedetei beleillenek-e abba a nagyobb célba, mely szerint az életét éli. Ennek fényében a nap hátralévő részét még tudja alakítani. Majd este ugyanígy visszatekint az eltelt napra, reflektál, és másnapról a szükséges dolgokban változtathat. A reflexió módszerét felhasználja a Társaság a stratégiájának nyomon követésére is. A rend írott stratégiával rendelkezik, melynek időtávja 2012-2020. 2012-ben JTMR Krisztussal a határokig címmel adta ki írott formában stratégiáját, négy alapvető pillért meghatározva benne. A pilléreket további részekre, intézkedésekre és al-intézkedésekre bontotta az alábbiak szerint:

- Elmélyítjük Szent Ignác-i lelkiségünket
 - A lelkigyakorlatok
 - Lelkipásztori szolgálatunk
- Erősítjük a párbeszéd és a szolidaritás kultúráját

- Intellektuális apostolság
- Médiaapostolság
- A keresztény értelmiség megerősítése
- Szociális apostolság
- Elmélyítjük szerzetesi életünket
 - Hivatásgondozásunk és rendi képzésünk
 - Hiteles közösségeink
 - Szinergia a rendi struktúrában
- Megosztjuk karizmánkat és küldetésünket
 - Felkészült és elkötelezett társak meghívása

A magyar rendtartomány stratégiai tervét PAT-nak, vagyis Provincia Apostoli Tervnek hívják. A tervre két évente írásos reflexió készül, jelenleg a második van folyamatban. Szinkronban a rendtartomány tervével az egyes nagyobb művek, egységek is készíteneek stratégiai tervet, a miskolci szolgálat esetében Miskolci Apostoli Terv, vagyis MAT néven.

Költségvetés

A Társaság költségvetésből gazdálkodik, a költségvetések időhorizontja egy év. Leginkább a tervezés időszakában tekintenek vissza először a teljesítésre, az elmúlt háromnegyed év adatait elemzik, mely segítségével felállítják a következő évi költségvetést. Fejlődési irány, hogy minden egység, a központ hathatós segítségével negyedévente tudja kielemezni a költségvetését, így az esetleges eltéréseket időben tudja korrigálni. Az államháztartásban gazdálkodókhoz hasonlít leginkább az eljárásrend, azonban a költségvetési számvitel kiforrott módszerrel rendelkezik az előirányzatok technikai kezelésében, a könyvelésben az egyes kiadási, és bevételi előirányzatok megjelennek, mind az eredeti előirányzatok szintjén, mind pedig az aktuális (módosított) előirányzatok szintjén. A Társaság nem rendelkezik ezen a téren fejlett zárt számviteli rendszerrel, könyveit kettős könyvvitel szerint vezeti, használ költséghely és költségviselő szerinti felosztást, több dimenzióban megjelöli a bevételeket, kiadásokat, az eszközöket, valamint a forrásokat, azonban a költségvetési gazdálkodásból szükségszerűen adódó előirányzatokat a számviteli rendszerében nem rögzíti, arról külön analitikát vezet. Ez utóbbi zárt rendszerbe tétele is az elkövetkezendő időszak feladata.

Kontrolling

A szervezet nem rendelkezett kontrolling tevékenységgel 2013-ig. Ekkor a legfelsőbb vezető meghívott a kontrolling tevékenység felállítására. A munkába úgy kezdtem bele, hogy nem állt rendelkezésemre az a bázis, melyre a klasszikus kontrolling épít, JTMR nem rendelkezett számviteli beszámolóval. Ekkor már zajlott azon munka, melynek keretében a 2013-as évet római kérésre könyvvizsgálták. Szoros szakértői támogatás mellett a BIG4 egyike vezetésével elkészült JTMR beszámolója, majd megkapta a tiszta könyvvizsgálói záradékot.

Munkamódszeremet tekintve a kontrollingot két részre osztottam, egyrészt operatív kontrollingra a gazdasági igazgató és a főkönyvelő bevonásával, másrészt stratégiai kontrollingra a provinciális, és az ökonómus részvételével. Jelenleg azon dolgozunk, hogy a szervezet képes legyen szubszidiárisan működni, kiépítsük az ellenőrzés rendszerét, megtaláljuk a központ operatív és kontroll funkciójának helyes arányát.

Római jelentés, könyvvizsgálat

Róma, mint az egyetemes társaság központja megfogalmazta igényét, hogy a magyar rendtartomány is számoljon be gazdálkodásáról saját logikája szerint. Ezen beszámolót Római Jelentésnek hívják. Nyugat-Európában ennek alapjául a könyvvizsgált beszámolót tekintik. Így megfogalmazódott a rendi vezetésben az az igény, hogy a magyar könyvvizsgálati standardoknak megfelelően auditáltassa a magyar számvitel szerinti beszámolóját. A könyvvizsgálat másfél év felkészülési időt követően először a 2013-ik üzleti évről készült el 2014 júniusában. Központi probléma volt a tárgyi eszközök valós értékének bemutatása a könyvekben.

A könyvvizsgálat során kiderült, hogy az egyházi szervezet a magyar jogrend, és gyakorlat szerint számos olyan jellegzetességgel bír, melyet érdemes elkülönítve kezelni könyvvizsgálati szempontból mind a forprofit, mind a költségvetési ágaktól.

Kérdés: Mennyiben különbözik egy egyházi jogi személy beszámolóinak könyvvizsgálata egy profitorientált vállalatétól? Mik a főbb kihívások és az azokra adott válaszok?

Az arka rendszerhez hasonlóan a kérdés megválaszolása ez esetben is érdekes és releváns további kutató munkát igényel, melyet dolgozatomban nyitva hagyok, újfent megjelölve további vizsgálandó témát.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

Dolgozatomban egy 2000 éves nemzetközi szervezet 450 éves tagjának, a jezsuita rend célkitűzéseinek hasonlóságát, különbségeit vizsgáltam egy vállalathoz viszonyítva.

Lehetséges az, hogy valami ilyen sokáig szervezetten fennmaradjon? A válasz igen. Dolgozatom központi kérdése: Miben különböznek az egyházi szervezet célkitűzései a profitorientált vállalatok célrendszerétől? Azt vizsgáltam, hogy a jezsuita rend milyen fundamentumokra építkezik, mik a céljai, hogyan kívánja ezeket elérni. Mi okozza azt, hogy évszázadokon át szükség van a munkájára? Mitől lesz a küldetés mindig aktuális, releváns úgy, hogy alapjaihoz mindig hűséges marad?

A jezsuita rend alapvető célja a hit védelme, az igazságosság előmozdítása. Egy vállalat alapvető célja a profit, a vagyon gyarapítása. Mindkét esetben a célok az értékteremtés folyamatában értékként jelennek meg, azzal a különbséggel, hogy a jezsuita rend a vagyon gyarapodását nem értéknek, hanem egy lehetséges eszköznek tekinti céljai elérésében. A célok összehasonlításában felhasználtam a SMART szemléletet, vagyis azt vizsgáltam, hogy mennyire konkrét, mérhető, elérhető, releváns, időhöz kötött egy sikerorientált vállalat célkitűzési rendszere, és mindez hogyan jelenik meg a jezsuita rend esetében. Elmondható, hogy a vállalat célja mindenkor pénzben kifejezhető, míg a Társaság célja teoretikus, örök érvényű, újra és újra a helyhez, a korhoz kell értelmezni.

A célok bemutatása, vállalati összehasonlítása után röviden összefoglaltam az egyetemes és a magyar Társaság múltját, jelenét. A jezsuita rend negyven év száműzetés után a rendszerváltással újra visszatért Magyarországra. Az eltelt huszonnégy év alatt apostoli munkájukban megerősödve jelen vannak az oktatás, a kultúra, a szociális szolgálat területein. Szakkollégiumokat, gimnáziumot, könyvkiadót működtetnek, médiaapostolkodnak, templomokat, lelkeszi szolgálatot tartanak fent, jelen vannak a társadalom peremére szorultak életében, cigánypasztoriációt folytatnak. Mindezt jól átgondolt, organikusan szervezett struktúrában. Információval szolgálnak egymásnak, a vezetésnek, az államnak, és Rómának. Gazdálkodásukban élnek a modern üzleti gazdaságtan számos eszközével, melyeket ötvöznek több évszázad tapasztalatával. A dolgozat röviden összefoglalja a Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya, vagyis a magyar jezsuita rendtartomány valamint az egyetemes jezsuita rend múltját, jelenét, első sorban gazdasági, jogi, strukturális szempontból.

IRODALOMJEGYZÉK

Szakirodalom

- Bolyai J. (1973): *Appendix, a tér tudománya*. Akadémiai Kiadó, Budapest
- Britannica Hungarica (1998): Filozófia. In: VI. kötet. Magyar Világ Kiadó, Budapest, p. 686.
- Britannica Hungarica (1998): Közgazdaságtan. In: XI. kötet. Magyar Világ Kiadó, Budapest, p. 41.
- Britannica Hungarica (1998): Természettudomány. In: XVII. kötet. Magyar Világ Kiadó, Budapest, p. 619.
- Britannica Hungarica (1998): Teológia. In: XVII. kötet. Magyar Világ Kiadó, Budapest, p. 600.
- Camara, L. G. (ford: Laczkó Zs. SJC) (2012): *Memoriale Egy kortárs portré Szent Ignácról*. JTMR, Budapest
- Euklidész (1983): *Elemek*. Gondolat, Budapest
- Ignác, L. (2002): *Lelkigyakorlatok*. Korda, Kecskemét
- Kolmogorov, A. Ny. (2010): *A valószínűségszámítás alapfogalmai*. Typotex Kiadó, Budapest
- Lukács J. SJ (2013): *Jezsuita képzés a Rendalkotmányban*. L'Harmattan Kiadó, Budapest
- Muzslay I. SJ (1997): *Az egyház szociális tanítása*. Márton Áron Kiadó, Budapest
- Tóth T. (2014): *Vállalati pénzügyek I.*, BME GTK, Budapest

Egyéb dokumentumok

2000. évi C. törvény a számvitelről
- Antal I. (szerk.) (2013): *Jezsuita Roma Szakkollégium Évkönyv 2012/13*. JRSZ, Budapest
- Forrai T. (szerk.) (2012): *Krisztussal a határokig A Magyar Jezsuita Rendtartomány Apostoli Terve 2012-2020*. JTMR, Budapest

Lukács J. SJ (szerk.) (2009): *A Szerzetesi Szegénység Alaptörvényei Jézus Társaságában, Rendelkezés az anyagi javak kezeléséről*. JTMR, Budapest

Internetes források

Bogue, R. L. (2005): Use S.M.A.R.T. goals to launch management by objectives plan. TechRepublic, London <http://www.techrepublic.com/article/use-smart-goals-to-launch-management-by-objectives-plan/> (letöltve: 2014.10.10.)

Curia, the Jesuit in Rome (2014): Quick Facts About the Jesuits USA Central and Southern Province <http://www.jesuitscentralsouthern.org/aboutus?PAGE=DTN-20140728103741> (letöltve: 2014.10.08.)

MELLÉKLETEK

1. MELLÉKLET: SZERVEZETI DIAGRAM

MAGYAR JEZSUITA MUNKÁK

jogi szempontból, a magyar jezsuiták alapításában és fenntartásában önállóan működő (adószámmal rendelkező) és gazdálkodó (saját költségvetést, számviteli beszámolót készítő) szervezetek

